

була російськомовною і спроби ввести викладання українською мовою переслідувалися. Фіксувалися випадки, коли селянські діти через декілька років після закінчення цієї школи забували все, чому їх вчили. І, звичайно, не через "природну тупість" українців. Цитуючи Б. Грінченка, що "народна школа на Україні російській зовсім не дає освічених селян...", автору слід було звернути увагу на цю обставину.

Підбиваючи підсумок аналізу монографії Ю. П. Присяжнюка, зазначимо, що висловлені нами критичні зауваження ніяким чином не впливають на загальну її позитивну оцінку, яка є першим комплексним дослідженням соціоментальної історії українського селянства другої половини XIX – початку XX ст. Вона суттєво розширює наші уявлення про особливості історичного процесу на Наддніпрянщині в пореформенний період, а її положення можуть бути використані при написанні узагальнюючих праць з історії України, в навчальних курсах, що читаються у вищій школі з історії України, Росії, селянства тощо.

Ф. Г. Турченко

[Рец.]: Присяжнюк Ю. П. Украинское крестьянство Надднепрянщины: социоментальная история второй половины XIX – начала XX в. – Черкассы: Вертикаль, 2007. – 637 с.

Рецензия посвящена анализу монографии Ю. Присяжнюка, в которой украинское крестьянство конца XIX – начала XX в. рассматривается с точки зрения социальной и ментальной истории, этнокультуры, модернизационных процессов. Высказывается точка зрения о необходимости учитывать фактор отсутствия украинской государственности при изучении эволюции социоментальных характеристик украинского крестьянства в послереформенный период

Ключевые слова: рецензия, монография, крестьянство, ментальность, Надднепрянщина, нация, социоментальная история

[Rev.]: Prisyazhnyuk Yu. P. Ukrainian peasantry of Trans-Dnieper area: social and mental history of the second half of XIX – early XX century. – Cherkasy: Vertical, 2007. – 637 p.

The review is devoted to monographic analysis of Yu. Prisyajnyuk, where Ukrainian peasantry of the late XIX – beginning of XX century is viewed from social and mental history, ethnic and cultural, modernization processes point of view. The point of view is spoken about the necessity of taking into account the factor of the absence of Ukrainian statehood when studying the evolution of the social and mental characteristics of Ukrainian peasantry during the post-reform period.

Keywords: review, monograph, peasantry, mentality, Trans-Dnieper area, social and mental history

УДК 1(091)(075.8)“04/14”

[РЕЦ.]: ХРЕСТОМАТІЯ З КУРСУ ІСТОРІЇ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ / УКЛ. Т. БІЛЕНКО. – ДРОГОБИЧ: РЕД.-ВИД. ВІД. ДДПУ, 2008. – Ч. I: ПАТРИСТИКА – 600 С.; Ч. II: СХОЛАСТИКА. – 600 С.

Публікація присвячена аналізу хрестоматії з середньовічної філософії, яка вийшла в двох частинах під редакцією професора Т. І. Біленко. В рецензії зазначаються позитивні аспекти праці й зауваження, спрямовані на її вдосконалення. Підкреслюється важливість методичного значення нового видання. Наголошується на необхідності активізації роботи щодо нових видань першоджерел з історії світової філософії.

Ключові слова: рецензія, хрестоматія, середньовічна філософія

За останні роки в нашій країні пошквалася робота, яка має на меті дослідження глибинних витоків нашої духовності, з'ясування християнських основ вітчизняної й європейської культури. У цьому плані особливе значення мають наукові й науково-методичні розробки в галузі середньовічної філософії, яка тісно перепліталася з християнською теологією, тим більше, що за тієї доби були закладені фундаментальні основи християнського світогляду, а праці тодішніх богословів і сьогодні мають непересічне значення як для філософії, так і для релігії. Адже до недавнього часу фахівець міг лише з енциклопедії дізнатися, та й то переважно ім'я визначних діячів патристики й схоластики чи мати перекручене уявлення про їх творіння.

Саме тому зацікавленість науковців має викликати хрестоматія з історії середньовічної філософії (у 2 частинах), яка нещодавно вийшла друком у видавництві Дрогобицького педагогічного університету імені Івана Франка і укладачем якої є доктор філософських наук, професор Тетяна Іванівна Біленко.

Потреба в таких книгах очевидна. Сучасна вища філософська освіта в Україні, особливо курси історії філософії, неможлива без текстів першоджерел. Взагалі, філософія – це, по-перше, тексти великих філософів і, по-друге, – власне філософування на основі знання цих текстів. Звичайно, давно є повні паперові та електронні версії значної частини текстів філософської класики, але більша вірогідність, що програмні твори будуть прочитані студентами лише тоді, коли вони спеціально підібрані й компактно викладені, що й уможливується в такому виді навчальної літератури, яким є хрестоматія. Тому в ідеалі бажано, щоб з усіх періодів історії філософської думки були такі підборки текстів чи то у вигляді антологій, чи то у вигляді хрестоматій. Ну, і вже зовсім добре, коли їх буде кілька варіантів.

Рецензована хрестоматія дозволяє простежити всі етапи розвитку середньовічної філософії. Перша частина хрестоматії відкривається фрагментами із Старого та Нового Завітів. Далі йдуть тексти апологетів

(Філон Александрійський, Климент Римський, Юстин Мученик, Татіан, Ориген та Тертулліан). Після цього подається корпус текстів святих отців (патристика). Східна патристика представлена текстами членів “каппадокійського гуртка” (Василь Великий, Григорій Ніський, Григорій Богослов), а також творами Іоанна Златоуста, Псевдо-Діонісія Ареопагіта, Іоанна Лествичника, Іоанна Дамаскіна. Західна патристика представлена текстами Августина Аврелія та Боеція.

Друга частина хрестоматії відкривається витягами з текстів творів таких предтеч схоластики, як Алкуїн та І.С.Еріугена. Знайшлося місце й таким світилам середньовічної науки, як Ансельм Кентерберійський, П'єр Абеляр, Бернар Клервоський, Франциск Ассізький, Альберт Великий, Тома Аквінський, Бонавентура та ін. Збірник представлений також фрагментами творів І.Д. Скотта, У. Оккама, Р. Беконна М. Екхарта та цілої низки інших вільнолюбивих теоретиків, що вступали в суперечність із панівною доктриною церкви.

У зв'язку з виданням такої хрестоматії ще раз актуалізується проблема україномовності текстів класиків філософської думки. Абсолютна більшість текстів хрестоматії, укладеної Т. Біленко – російськомовні. Російськомовні тому, що тексти, уривки з яких би ввійшли в хрестоматію в українських перекладах поки що або не існують, або ж деякі переклади, можливо, не були помічені укладачем. Взагалі, справа перекладу на українську мову творів і класичної, і сучасної філософії – це справді глобальне завдання для сучасних українських істориків філософії. Багато що в цьому напрямку робиться, але звичайно існують ще й великі прогалини. Не так швидко долається спадщина “советських” часів, коли всіляко звужувались можливості функціонування української мови і одного разу було визначено, що без української філософської мови взагалі можна легко обійтись. Тому дивним видається, що укладач не включила до хрестоматії вже існуючі українські переклади творів середньовічних філософів. Їх може не так і багато, але вони є.

Насамперед це значна частина творів представників патристики та схоластики, що належать таким авторам, як Василій Великий [1; 2], Іоанн Златоуст [3], Северин Боецій [4; 5], П'єр Абеляр та ін. [6]

Варто було б також у передмові до кожного з текстів додати археографічний вступ, в якому подавались би відомості про автора тексту та сам твір. Ну, і вже зовсім добре, коли б ще деякі “темні” для студентів місця філософських творів доби середньовіччя були прокоментовані. Але це вже, як кажуть, завдання на майбутнє. Сьогодні важливим є вже те, що в зазначеному виданні широко подано тексти представників патристики і схоластики, котрі можуть служити як справжній довідник. Сподіваємося, в подальшій своїй роботі упорядник врахує ці зауваження і порадусь вітчизняних науковців новими працями в царині давньої філософії.

Таким чином, хрестоматія середньовічної філософської думки, укладена Т. Біленко, є відповіддю на гостру потребу в цьому жанрі навчальної й навчально-методичної літератури. І тому вихід зазначених двох книг не можна не вітати.

Джерела та література

1. Василій Великий. Гомілії. – Львів, 2006.
2. Василій Великий. Морально-аскетичні твори. – Львів, 2006.
3. Іоанн Златоустий, св. Похвала Святому апостолеві Павлові. – Львів, 2008.
4. Боецій. Теологічні трактати. – Львів, 2007.
5. Боецій Северин. Розрада від філософії. – К, 2002.
6. Абеляр П'єр. Історія моїх страждань. Листування Абеляра й Елоїзи. – Львів, 2004.

**І. П. Мозговий,
В. О. Артюр**

[Рец.]: Хрестоматія по курсу истории средневековой философии / Сост. Т. Биленко. – Дрогобыч: Ред.-изд. отд. ДГПУ, 2008. – Ч. I: Патристика. – 600 с.; Ч. II: Схоластика. – 600 с.

Публикация посвящена анализу хрестоматии по средневековой философии, которая вышла в двух частях под редакцией профессора Т.И. Биленко. В рецензии отмечаются положительные аспекты работы и замечания, направленные на ее усовершенствование. Подчеркивается важность методического значения нового издания. Делается акцент на необходимости активизации работы относительно новых изданий первоисточников по истории мировой философии.

Ключевые слова: рецензия, хрестоматія, средневековая философия

[Rev.]: A reading book on the course of medieval philosophy's history / Compl. T. Bilenko.– Drogobych: Editing and publishing department DSPU, 2008.– P. I: Patristics – 600 p.; P. II: Scholasticism – 600 p.

The publication is devoted to the analysis of the reading book on medieval philosophy. It consists of two parts and was published under the editorship of professor Bilenko T.I. The review highlights the positive aspects of the work and passes remarks on its improvement. It stresses the importance of the methodical meaning of this new publishing and emphasises the necessity of further development in the field of publishing the original sources editions on the history of world philosophy.

Keywords: review, reading book, medieval philosophy